

NAUJIENLAIŠKIS KRAŠTOTYRININKAMS

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka

VILNIAUS APSKRITIES
ADOMO MICKEVIČIAUS
VIEŠOJI BIBLIOTEKA

ŠIAME NAUJIENLAIŠKYJE

Virtualūs kraštotyros
produktai
Kraštotyrinės
informacijos sklaida
Profesinės literatūros
rusų kalba apžvalga
2023 m. minėtinos datos
ir sukaktys

PRATARMĖ

Tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija IFLA nurodo, kad visos viešosios bibliotekos turi dirbti kraštotyros darbą. „Gairėse viešosioms bibliotekoms“ rašoma, kad kiekviena biblioteka turi kaupti savo krašto spaudinių fondą ir būti informacijos, susijusios su aptarnaujama teritorija, centru. Bibliotekos įpareigojamos rinkti ir saugoti krašto praeities aprašymus ir įvairiomis formomis skelbti apie sukauptus kraštotyros išteklius.

Šiuo metu atsiranda **daugiau galimybių išsamiau surinkti kraštotyrinę medžiagą**: tarpbibliotekinis abonementas (TBA) nuo 2022 m. spalio 1 d. tampa nemokamas. Reikalingą leidinį iš bet kurios kitos bibliotekos galima užsisakyti nemokamai. Kraštotyros darbui labai svarbus yra kuo pilnesnis ir nuosekliai sukauptas kraštotyros fondas, kurį turi komplektuoti bibliotekų išteklių formavimo skyriai, tardamiesi ir konsultuodamiesi su kraštotyros specialistais. Išsamiai sukomplektuoti kraštotyros išteklius yra sunki užduotis. Kraštotyrininkai turėtų sieškoti vietos kultūrai skirtus šaltinius ir, nesant galimybės jų įsigyti, stengtis patiems pasidaryti jų kopijas ar atsisiųsti straipsnių skenuotas versijas. Nemokamas TBA tam suteikia galimybę, nepraleiskime progos.

Galime pasidžiaugti, kad Alytaus ir Vilniaus apskričių savivaldybių bibliotekose turime gerai besidarbuojančių kraštotyrininkų. Labai džiugu, kad yra ir siekiančių mokslo aukštumų. Štai – Ukmergės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos Bibliografijos-kraštotyros skyriaus vedėja Sigita Astikienė neseniai Vytauto Didžiojo universitete apsigynė disertaciją „Kultūros darbuotojų bendruomenės ir jų tradicijos XX a. viduryje – XXI a. pradžioje“ ir įgijo humanitarinių mokslų daktaro laipsnį. Nuoširdžiai sveikiname gerbiamą kolegę Sigitą!

Bibliotekose ima trūkti profesionalių bibliotekininkų. Kraštotyros darbą kai kuriose bibliotekose dirba įgiję įvairias kitas specialybes. Darbuotojams siekti profesinio išsilavinimo labai padėtų papildomos bibliotekininkystės studijos, kurias, kaip skelbiama, numatoma vykdyti [VU Komunikacijos fakultete](#).

Aptarę mūsų aktualijas – grįžkime į kasdienybę. Kraštotyrininkai tęsia savo nepabaigiamus darbus, vyksta renginiai, kolėgos iš įvairių bibliotekų dalijasi patirtimi, bendrauja. Štai, lapkričio 18 d. į VAVB buvo atvykusi Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos Kultūros paveldo tyrinėjimo ir skaitmeninimo skyriaus Kraštotyros grupė. VAVB Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vyriausioji bibliografė Zita Tiukšienė papasakojo svečiams apie savo bibliotekos kraštotyros darbą. Tai jau antras panevėziečių vizitas, kuriame pristatoma VAVB kraštotyra – 2022 vasario 10 d. buvo atvykusi šio skyriaus vadovė Greta Kėvelaitienė.

Lapkričio 8 d. VAVB darbuotojos Zita Tiukšienė ir Jurgita Lazauskaitė lankėsi Švenčionių SVB, kur su kolegėmis buvo aptarta bibliotekos kraštotyros veikla, šio darbo aktualijos ir problemos. Džiaugiamės, kad kraštotyros darbo ėmėsi Švenčionių SVB darbuotoja Liudmila Untanienė, tikimės sėkmingo bendradarbiavimo.

Pokalbis Švenčionių bibliotekoje (iš kairės): Skaitytojų aptarnavimo ir bibliografijos skyriaus vedėja Alytė Čečiurkienė, bibliotekos direktorė Leonarda Vilčiauskienė, bibliografė Liudmila Untanienė, VAVB vyr. bibliografė Zita Tiukšienė. 2022. Nuotrauka Jurgitos Lazauskaitės

Sigita Astikienė. 2022.

Panevėžio AVB kolegėms ekskursiją po VAVB surengė Asta Kazakevičiūtė-Bankauskienė (trečia iš kairės). 2022. Nuotrauka Tatjanos Grigorčenkienės

Kalbantis su kolegomis ryškėja kraštotyros darbo tendencijos, iššūkiai. Todėl mūsų „Naujienlaiškis kraštotyriminkams“ turi prasmę. Manome, kad jame labai naudinga dalytis patirtimi, nes tai suteikia informacijos, įkvepia idėjų. Naujame numeryje tęsiame rubriką „Iš darbo patirties“, kurioje kolegės pasakoja apie savo nuveiktus darbus: Jūratė Volungevičienė iš Elektrėnų SVB – apie virtualius kraštotyros produktus, o Laimutė Cibulskienė iš Varėnos SVB – apie kraštotyros informacijos sklaidą. Kartais verta peržvelgti ir profesinę kraštotyros literatūrą. Šiame leidinio numeryje publikuojame literatūros rusų kalba apžvalgą. Baigiantis metams ir planuojant kitų metų darbus aktualu žinoti 2023 m. minėtinas datas ir sukaktis, todėl pateikiame informaciją apie tai.

Dėkojame kolegėms, geranoriškai parengusioms informacijas apie savo nuveiktus darbus, ir kviečiame kitus dalintis patirtimi. Rašykite mums: bibliografai@amb.lt

Metams artėjant į pabaigą linkime jums sėkmės darbuose ir gyvenime, tikimės vaisingo bendradarbiavimo!

Zita Tiukšienė,

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vyriausioji bibliografė, leidinio sudarytoja.

IŠ DARBO PATIRTIES

Virtualūs kraštotyros produktai

Jūratė Volungevičienė

Elektrėnų savivaldybės viešosios bibliotekos

Metodikos ir komunikacijos skyriaus vedėja

Virtualus turas po Grabijolų kaimą ir Grabijolų pažintinį taką

Įamžinti etnografinį kaimą, kuris laikui bėgant vis labiau sensta, amžinybėn išeina ten gyvenantys žmonės – buvo viena iš priežasčių, paskatinusių mus sukurti virtualų turą po Grabijolų kaimą ir Grabijolų pažintinį taką. Norėjosi pasinaudojant šiuolaikinėmis technologijomis supažindinti vaikus, jaunus žmones su tuo ir paskatinti domėtis krašto paveldu, skleisti apie jį žinią, saugoti bei perduoti ateities kartoms.

Grabijolų kaime. 2018. Nuotrauka Zitos Tiukšienės

Grabijolai – tai kaimas, kurį aplankius lieki sužavėtas etnografinėmis sodybomis bei ten gyvenančiais žmonėmis, labai nuoširdžiai bendraujančiais su besilankančiais turistais. Anot Neries regioninio parko direktorės Audronės Žičkutės, „Grabijolai – tai tarsi karūna ant Neries regioninio parko“. Dauguma grabijoliškių savo sodybose yra išlaikę senovinės architektūros elementų, kai kuriose kaimo trobose iki šių dienų yra išlikusių senovinių baldų, įvairių ūkio reikmenų, dėl to Grabijolus dar vadina gyvuoju muziejumi.

Didžiuojamės turėdami etnografinį gatvinį Grabijolų kaimą, įsikūrusį Vievio seniūnijoje, kuris 2019 m. buvo išrinktas gražiausiu kaimu Lietuvoje. Tai tipiškas rėžinis 25 sodybų kaimas, kuriame išlikę nemaža senosios įdomios puošybos medinės architektūros statinių. Visai šalia kaimo yra įrengtas Grabijolų pažintinis takas, kuriuo iš etnografinio gatvinio Grabijolų kaimo galima nueiti iki stambiausio ąžuolo visame Neries regioniniame parke – senolio Alkų ąžuolo. Pakeliui praeisite linksmomis pasakojimais apipintą Saldųjų upelį ir mistišką Uolkas (Alkų kalvas), ant aukšto upės šlaito stūksančius buvusio Zapalinos palivarko pamatus, dar visai neseniai atrastą Paalkių piliakalnį, priartėsite prie Neries su mitologiniais akmenimis. Keliaudami šiuo taku, susipažinsite su įdomiomis Grabijolų kaimo apylinkėmis. Jos kupinos ne tik gražių „laukinių“ gamtovaizdžių, bet ir kadaise žmogaus rankų sukurtų objektų, dabar jau pasiglemžtų gamtos. Tačiau Grabijolų pažintinis takas yra gana ekstremalus, ne kiekvienas išdrįs juo eiti. Visame maždaug 4 km ilgio take nerasite medinių laiptelių, žvyruotų takelių ir kitų „patogumų“. Todėl jis ir vadinamas „ekstremaliu, laukiniu taku“.

Elektrėnų savivaldybės viešoji biblioteka ir šiandien keliauja po Elektrėnų bei kaimyninių savivaldybių mokyklas, seniūnijas, bibliotekas bei kitas įstaigas, pristatydama etnografinį Grabijolų kaimą. Tokia galimybė atsirado laimėjus Lietuvos kultūros tarybos projektą ir sukūrus virtualios realybės turą. Mūsų partneris šiame projekte buvo Neris regioninis parkas.

Virtualios realybės akinius rasite Elektrėnų bibliotekoje. Jeigu norėtumėte pakeliauti po Grabijolus neišeidami iš namų, tai galite padaryti adresu bit.ly/grabijolaiVR (turintiems VR akinius) arba bit.ly/grabijolai (internetinė versija neturintiems VR akinių).

Istoriografinių dokumentinių laidų ciklas „Elektrėnų krašto praeities liudytojai“

Istoriografinių dokumentinių laidų ciklas „Elektrėnų krašto praeities liudytojai“ sukurtas įgyvendinant LKT finansuojamą projektą. Laidų ciklą sudaro 5 filmai apie Elektrėnų krašto mitologinį, architektūrinį, urbanistinį ir archeologinį paveldą. Tai bandymas pažvelgti į atrastą, išlikusį ir dėl laiko, klimato bei kitų veiksnių besikeičiantį iš kartos į kartą perduodamą krašto kultūros paveldą, skatinant plačiau juo domėtis ir jį saugoti.

Architektūrinis paveldas. Dvarai ir dvarvietės

Dvarai, jų istorija, architektūra – labai reikšminga mūsų kultūros paveldo dalis. Filme „Architektūrinis paveldas. Dvarai ir dvarvietės“ apžvelgiami Abromiškių, Ausieniškių, Panerių dvarai ir Semeliškių ir Daugirdiškių dvarvietės. Dvarai įdomūs savo išlikusia ir neišlikusia architektūra – buvusių dvarų griuvėsiais, mįslingomis ir neįmintomis istorijomis, kažkada čia gyvenusių žmonių likimais.

Architektūrinis paveldas. Bažnyčios

Šis filmas – žvilgsnis į Elektrėnų krašto architektūros paveldą – bažnyčias, apžvelgiant Kazokiškių, Vievio, Kietaviškių, Semeliškių ir Beižionių bažnyčių architektūrą, paliečiant jose esantį sakralinį bei dailės paveldą.

Mitologinis paveldas

Pagrindinė žmogaus misija – išsaugoti žodinį savo krašto kultūros paveldą ir perduoti jį ateities kartoms kaip tautos savasties išlikimo garantą sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.

Filme savo įžvalgomis dalijasi prof. humanitarinių mokslų daktaras, archeologas Vyktintas Vaitkevičius, tyrinėjęs krašto apylinkes ir etnologė Ona Rasutė Šakienė, surinkusi krašto žmonių pasakojimus ir sudėjusi į leidinius „Ar meni tų ažerų?“ ir „Buvom“.

Pristatymas Neris regioninio parko direkcijoje. 2021. Nuotrauka iš Elektrėnų SVB archyvo

Kristina Partikienė ir Jūratė Volungevičienė forume „Kultūra atrakina“. 2021. Nuotrauka iš Elektrėnų SVB archyvo

Urbanistinis paveldas. Grabijolai

Šis filmas – apie savo unikalumu iš kitų išsiskiriantį senąjį gatvinį režinį kaimą – Grabijolus. Kai daugelis kaimų buvo išskirstyti į vienkiemius, atokiau nuo kelių esantys Grabijolai, išliko nepaliesti. Ir šiandien, čia iš kartos į kartą gyvenančių žmonių pastangomis, kaimas išlaikęs savo senąją dvasią. Apie Grabijolus filme pasakoja Neries regioninio parko direktorė Audronė Žičkutė.

Vaikai išbando projekto virtualios realybės akinius. 2021.
Nuotrauka iš Elektrėnų SVB archyvo

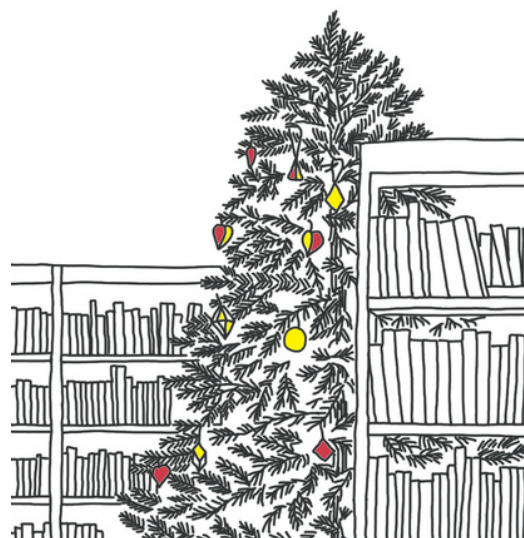
Archeologinis paveldas

Per prabėgusius tūkstantmečius Elektrėnų krašte, kaip ir visoje Lietuvos teritorijoje, gyvenę žmonės paliko daug ir įvairių archeologijos paveldo objektų: senųjų gyvenviečių, laidojimo, gynybinių, gamybos, kulto ir kitokių vietų. Žinodami ir mokėdami jas atpažinti, mes atrandame ir įvardijame savo tapatybę ir savastį.

Pristatymas „Skaitymo festivalyje“ VAVB. 2021.
Nuotrauka iš Elektrėnų SVB archyvo

Mylime savąjį kraštą. Kviečiame ir jus virtualiai aplankyti Elektrėnų krašto kultūros paveldo objektus. Tai galite padaryti paspaudę nuorodą
<https://www.youtube.com/watch?v=n00AVZEOYlw&list=PLhy-TEX72NK5aEz10HjX9ylO85dJZsWiK&index=2>

IŠ DARBO PATIRTIES

Kraštotyrinės informacijos sklaida

Bibliotekose sukaupta kraštotyros informacija skelbiama įvairiais būdais. Bibliotekoms yra būdingos šios kraštotyrinės informacijos sklaidos formos:

- Individualus lankytojų aptarnavimas.
- Informacija kraštotyros duomenų bazėse.
- Informacija bibliotekų interneto svetainėse.
- Parodos (literatūros, stendinės ir virtualios).
- Leidiniai (poligrafiniai ir elektroniniai).
- Straipsniai spaudoje.
- Bibliografijų rengimas.
- Atrankinė bibliografinė informacija.
- Teminės kraštotyros literatūros apžvalgos, sąrašai.
- Kraštotyriniai kultūros renginiai (susitikimai, viktorinos, konkursai ir pan.).
- Kraštotyrinės edukacijos.
- Literatūrinės ekskursijos.

Kraštotyrinės informacijos sklaida Varėnos viešojoje bibliotekoje

Laimutė Cibulskienė

Varėnos viešosios bibliotekos Skaitytojų aptarnavimo skyriaus bibliografe

Pagrindinės informacijos sklaidos formos mūsų bibliotekoje yra parodų organizavimas, kraštotyros informacija bibliotekos ir kitose interneto svetainėse, informacija socialiniame tinkle „Facebook“, susitikimai su kraštiečiais ir kraštiečių leidinių pristatymai, viktorinų organizavimas.

Kraštotyrinio pobūdžio informaciją populiariau daugiausia renginiuose ir parodose. Paroda ar renginys mums buvo būdas pranešti ir supažindinti visuomenę su bibliotekos veikla ir joje saugomais kraštotyriniais lobynais, ir tokiu būdu skatinti pažinti krašto istoriją, žmones, papročius, pasidomėti kultūros paveldu.

Konferencija

Varėnos rajonas yra garsus ne tik miškais, grybais, menininkais, bet ir iš čia kilusiais mokslo žmonėmis. Stebint susitikimus su rašytojais, menininkais kilo mintis į bendrą renginį sukviesti visus Lietuvoje ir pasaulyje garsius mokslininkus varėniškius. Varėnos viešojoje bibliotekoje 2007 m. kovo 15 d. vyko Varėnos krašto mokslininkų mokslinė konferencija. Šio renginio tikslas buvo užmegzti bibliotekos kontaktus su įžymiais kraštiečiais, susipažinti su jų moksline veikla ir kartu paminėti iš Merkinės kilusio akademiko Aleksandro Čyro 80-metį.

Mokslinėje konferencijoje dalyvavo per dvidešimt kraštiečių mokslininkų. Iš tiesų jų yra žymiai daugiau, tačiau dėl didelio užimtumo atvykti į tėviškę galėjo ne visi. Į konferenciją buvo pakviesta 40 mokslininkų. Pasiruošimas konferencijai užtruko ilgai, tikrai ne vieną mėnesį. Renginio metu organizavome spaudinių parodas: „Akademikui Aleksandui Čyru – 80 metų“ ir „Varėnos krašto mokslininkai“, kurioje kiekvienam mokslininkui buvo parengtas segtuvas. Jame buvo mokslininko biografija, svarbiausių darbų sąrašas, iš spaudos surinkti pasakojimai apie jų veiklą, įvairūs dokumentai ir kita istorinė medžiaga. Mokslininkai ne tik atvyko ir skaitė pranešimus, bet atvežė ir bibliotekai padovanojo savo knygu.

*Varėnos krašto mokslininkų konferencijos dalyviai. 2007.
Nuotrauka iš Varėnos SVB archyvo*

Varėnos viešojoje bibliotekoje kraštotyrinės informacijos sklaidai naudojamos įvairios darbo formos. „Naujienlaiškyje kraštotyrininkams“ (2021, Nr. 2) jau buvo skelbtas straipsnis apie šios bibliotekos kraštotyros darbus. Šį kartą paprašėme pasidalinti patirtimi rengiant kai kuriuos kraštotyrimus kultūros renginius.

Susitikimai su kraštiečiais rašytojais

2009 m. kovo 28 d., po 20 metų pertraukos, į Varėną susitikti su savo krašto žmonėmis buvo atvykęs poetas Bronius Mackevičius. Renginyje jis kalbėjo apie savo kūrybą, gimtąjį Paąžuolės kaimą, pristatė knygą „Šnara nendrėse vėjas“. Atsiminimais dalijosi Nepriklausomybės atkūrimo Akto signataras Juozas Dringelis (1935–2015). Deja, tai buvo paskutinė poeto viešnagei gimtinėje. B. Mackevičius mirė 2013 m. gegužės 10 dieną. 2014 m. bibliotekoje parengėme spaudinių parodą „Aš spygėlėlis ant dzūkiško ęglio pakibęs“, skirtą B. Mackevičiaus 85-osioms gimimo metinėms paminėti. Poetas buvo prisimintas bibliotekoje vykusiame literatų ir poezijos mylėtojų renginyje.

2011 metais kraštiečio, rašytojo ir pedagogo Vytauto Mizero 80-metis. Rašytojas, pedagogas Vytautas Mizeras skaitytojams pristatė savo knygą „Lašo kelionė stiklu“, o 2013 m. skaitytojus supažindino su dar viena knyga – „Ažarėlių akys: dzūkų sakmės“. 2016 m., minint V. Mizero 85-erių metų sukaktį, bibliotekoje buvo parengta spaudinių paroda „Vytautas Mizeras: Dzūkija, mano gimtasai lopšy...“ Išspausdinę straipsnį apie šią parodą rajoniniame laikraštyje „Merkio kraštas“, gavome jausmingą ir nuoširdų rašytojo laišką-padėką, kuriame jis rašo: „Jūsų dėmesys ir pastangos laikraštyje „Merkio kraštas“ mane nunešė į gimtinę: kiek daug gerų žodžių Elenos Glavickienės straipsnyje... pasijutau ir pagerbtas, ir skolingas... Myliu savo kraštą... – gaila jau vakaras... Būkime ištikimi ir naudingi savo kraštui, būkime dzūkai, o tuo pačiu ir laimingi... Ačiū!“ Vytautas Mizeras mirė 2021 m. kovo 16 dieną.

Nuolat palaikėme ryšius žurnalistu ir daugelio knygų apie Varėnos kraštą autoriumi Vytautu Česnuliu (1936–2022), palaikome ryšius su žurnaliste ir knygų „Radyščius“ autore Marija Valuckiene, žurnalistu Jonu Laurinavičiumi, mokslininku Remigijumi Naujaliu ir kitais. Jie mums dovanoja naujas knygas, siunčia sveikinimus. Pristatome jų leidinius renginiuose, informuojame spaudoje.

Poetas Bronius Mackevičius ir Varėnos SVB direktorius Eitaras Krupovičius. 2009. Nuotrauka iš Varėnos SVB archyvo

Konkursai

Varėna 2012 metais šventė 150 metų jubiliejų. Parengėme kraštotyros darbą „Varėna: datos, įvykiai, faktai“, straipsnių ciklą „Varėnos istorija spaudos puslapiuose“ ir segtuvą „Varėnai 150 metų“. Norėdami paskatinti varėniškius labiau domėtis savo miesto istorija, įvykiais, faktais, žymiais žmonėmis, organizavome „**Žinių apie Varėną**“ konkursą. Rajono laikraščiuose ir bibliotekos internetiniame puslapyje buvo skelbiami klausimai, susiję su Varėnos miestu, jo istorija. Buvo paskelbti 8 turai, pateikta 16 klausimų. Atsakymus vertinome balais. Aktyviausi ir daugiausia balų surinkę dalyviai buvo pakviesti į konkurso finalą. Vyko konkurso rezultatų aptarimas. Renginyje dalyvavo knygos „Varėnai 150 metų“ autorius Vytautas Česnulis ir istorikas Algis Kašėta, dabartinis Varėnos rajono meras. Konkursas „**Teatro uždangą atskleidus**“ buvo skirtas paskatinti varėniškius pasidomėti aktorais, režisieriais ir dramaturgais, kilusiais iš Varėnos rajono bei žymesniais mėgėjiškais teatrais rajone. Konkursas organizuotas atsiliepiant į Seimo nutarimą 2014-uosius metus paskelbti Teatrų metais. Sausį rajoninėje spaudoje ir bibliotekos internetinėje svetainėje pradedame skelbti straipsnių ciklą „Varėna ir teatras“. Rašėme apie aktorę Teofiliją Vaičiūniene, teatrologę Petronėlę Česnulevičiūtę, aktorių Vaclovą Murašką, Margionių teatro režisierių Juozą Gaidį, aktorę Vitaliją Mockevičiūtę, „Lėlės“ teatro aktorę Mariją Leikauskaitę, aktorių Dalių Skamaraką, režisierę Dalią Tamulevičiūtę, aktorių ir teatrologą Balį Juškevičių, aktorių Tomą Vaisietą, Margionių klojimo teatrą ir žymesnius mėgėjiškų teatrų kolektyvus bei Varėnoje vykstančius Dalios Tamulevičiūtės profesionalių teatrų festivalius. Rajono laikraščiuose ir bibliotekos internetinėje svetainėje buvo skelbiami šio konkurso klausimai. „Teatro uždangą atskleisti“ bandė 16 dalyvių, paskelbėme 12 konkurso turų su 48 klausimais. Sudarant klausimus, dėmesį kreipėme į tai, kad būtų gauta kuo daugiau žinių apie vieno ar kito kraštiečio veiklą, suvaidintus vaidmenis, apdovanojimus, biografiją, ryšį su gimtine. Straipsniuose tiesioginių atsakymų į klausimus beveik nebuvo, bet užuominos ir nurodoma literatūra labai padėjo konkurso dalyviams.

Atsakinėjant į klausimus buvo galima geriau susipažinti su Varėnos bibliotekos fonduose esančiais leidiniais ir straipsnių kopijų aplankais. Kai kurių straipsnių kopijas teko parsisiųsti iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos.

Bibliotekoje įvyko konkurso „Teatro uždangą atskleidus“ rezultatų aptarimas ir paskelbta šio konkurso nugalėtoja. Ja tapo varėniškė Nijolė Karzienė. Jai buvo įteiktas pagrindinis prizas – skulptoriaus, medžio drožėjo Algirdo Juškevičiaus medinė gervė. Renginyje svečiavosi ir kalbėjo aktorė, režisierė ir teatro pedagogė Elena Savukynaitė, aktorės Vitalijos Mockevičiūtės mama, pedagogė Vanda Mockevičienė, Marcinkonių kaimo teatro režisierė Rimutė Avižinienė, Vydenių krašto dramos kolektyvo vadovė Bronė Mačiulienė ir konkurso rėmėja, menininkė Rita Zlatkutė (1961–2021). Apie aktorės Vitalijos Mockevičiūtės kelią į teatrą papasakojo jos mama Vanda Mockevičienė. Prisiminimais apie Daliaus Skamarako vaikystę, pirmuosius žingsnius į teatro sceną dalijosi jo mama Onutė Ramutė Skamarakienė. Teatro pedagogė, aktorė ir režisierė Elena Savukynaitė kalbėjo apie kraštiečius aktorius ir režisierius, su kuriais mokėsi, dirbo, bendravo arba buvo jų dėstytoja. Ypač įdomiai pasakojo apie Dalią Tamulevičiūtę, su kuria jai teko mokytis Varėnos vidurinėje mokykloje, studijuoti viename kurse Lietuvos konservatorijoje ir bendrauti visą gyvenimą. Konkurso dalyviai buvo apdovanoti Varėnos viešosios bibliotekos padėkomis ir dovanomis.

Renginys Teatrų metams. Konkurso „Teatro uždangą atskleidus“ nugalėtoja Nijolė Karzienė. 2014. Nuotrauka iš Varėnos SVB archyvo

Kiti kraštotyros renginiai

Renginys „**Varėnos krašto tautosakos rinkėjai ir pateikėjai**“ buvo skirtas Etnografinių regionų metams. 2015-ieji metai Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu buvo paskelbti Etnografinių regionų metais. Ta proga rajono laikraščiuose „Giružis“ ir „Merkio kraštas“ paskelbėme straipsnių ciklą „Varėnos krašto tautosakos rinkėjai ir pateikėjai“. Taip pat bibliotekoje buvo parengtos spaudinių parodos: „Tautosakos rinkėjai Varėnos rajone“, „Varėnos krašto tautosakos pateikėjai“. Metų pabaigoje šia tema organizavome renginį. Dalyvavo etnologė Marija Liugienė, liaudies dainų atlikėja Marcelė Paulauskienė, Marcinkonių etnografinis ansamblis, Nedzingės pagyvenusių žmonių ansamblis. Renginio metu demonstravome ir komentavome parengtas skaidres apie tautosakininkų Onos Jauneikienės-Pašukonytės, Petro Zalansko, Rožės Sabaliauskienės, Agotės Žraulienės, Anelės Čepukienės, Juozo Averkos, Marcelės Paulauskienės, kun. Juozo Čapliko, kun. Prano Bieliausko, suomių mokslininko Augusto Roberto Niemio, rašytojo Vinco Krėvės, etninės kultūros tyrinėtojo Norberto Vėliaus gyvenimą ir veiklą. P. Zalansko dainas dainavo Jaunutis Margelis, prisiminimais apie kun. P. Bieliauską dalinosi Marija Macidulskienė. Jau ne vieną dešimtmetį Varėnoje gyvena iš Žemaitijos atvykusi Eugenija Keršulienė. Ji ir papasakojo apie žemaičius ir savo gyvenimą Dzūkijoje.

Minėdami Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės atkūrimo 30-metį organizavome **atsiminimų vakarą, skirtą Kovo 11-osios Akto signatarui Juozui Dringeliui atminti**. Renginio metu demonstravome skaidres, kuriose atsispindėjo svarbiausi J. Dringelio gyvenimo ir veiklos faktai. Atsiminimais apie signatarą dalijosi Varėnos rajono savivaldybės meras Algis Kašėta, J. Dringelio žmona Valerija Dringelienė, J. Dringelio broliai Stanislovas ir Motiejus, giminaitis Gintautas Šapoka.

2020-uosius metus Lietuvos Respublikos Seimas buvo paskelbęs **Tautodailės metais**. Šia proga rajono laikraščiuose „Merkio kraštas“ ir „Giružis“ paskelbėme straipsnių ciklą apie tautodailę ir tautodailininkus Varėnos krašte: audimą ir audėjas, popieriaus karpinių meną, verbų kūrėjas, medžio skulptūrą ir skulptorius, sodų šiaudų rišėjas, kryždirbystę ir kryždirbius, keramiką ir jos meistrus. Siekiant labiau sudominti visuomenę tautodaile buvo organizuota viktorina „Varėnos krašto tautodailė ir tautodailininkai“. Rajono spaudoje ir bibliotekos interneto svetainėje buvo skelbiami viktorinos klausimai (buvo paskelbti aštuonių turų klausimai). Tačiau dėl COVID-19 karantino šis mūsų projektas nebuvo visiškai įgyvendintas – negalėjome organizuoti renginio, kuriame būtų aptarti ir įvertinti viktorinos dalyvių rezultatai.

Nuo 2005 m. Varėnos bibliotekoje veikia **rajono literatų klubas „Jievaras“**. Dalyvaujame „Jievaro“ renginiuose, juose pristatome naujas Varėnos rajono literatų bei rašytojų knygas.

PROFESINĖS LITERATŪROS RUSŲ KALBA APŽVALGA

Zita Tiukšienė

VAVB vyriausioji bibliografė

Kraštotyra Lietuvoje suprantama kaip įvairiapusis krašto tyrimas (gamtos, gyventojų, ūkio, buities, istorijos, kalbos, meno, architektūros, tautosakos ir kt.). Vakarų šalyse kraštotyra dažniausiai suprantama siauriau – kaip vietovės istorija. Mūsų požiūris į kraštotyros sampratą yra panašiausias į nuo seno susiformavusį Rusijoje. Todėl kartais verta pasidomėti profesine kraštotyros literatūra, leidžiama rusų kalba. Kraštotyros teorijos ir praktikos temomis yra įvairios medžiagos. Nemažai straipsnių šia kalba galima paskaityti EBSCO duomenų bazių pakete, ypač – Library, Information Science & Technology Abstracts. Daug informacijos pasiekama per internetą. Naudojantis paieškos sistema Yandex (<https://ya.ru/>) galima rasti bibliotekų specialistams skirtų žurnalų, konferencijų medžiagos ir kitos informacijos.

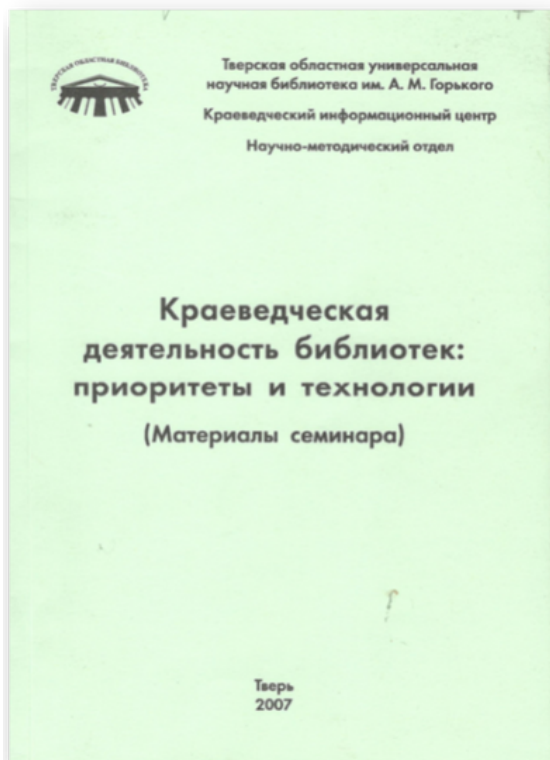
Pasidomėjome, kokių knygų bibliotekinės kraštotyros klausimais rusų kalba turi mūsų šalies bibliotekos. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje yra kraštotyros darbui skirtų knygų, kurias galima pasiskolinti.

Pateikiame kai kurių knygų apžvalgą.

Маслова, Александра Николаевна. Краеведение и библиотека. – Санкт-Петербург, 2010. – 363, [1] p.: илюстр., лент.

Knygos autorė Aleksandra Maslova – profesionali bibliotekininkė, daugiau kaip 50 metų dirbusi kraštotyros, kraštotyrinės bibliografijos darbą didelėse bibliotekose, apsigynusi disertaciją. Knygoje publikuojami įvairių metų autorės darbai. Leidinyje pateikiami straipsniai, skirti bibliotekinės kraštotyros darbo teorijai, istorijai ir praktikai. Leidinio įžangoje autorė rašo, kad jai kilo mintis įvertinti tai, kas nuveikta, kas įdomu šiandieniniam skaitytojui, kurio akyse formuojasi naujos komunikacinės sistemos, naujos technologijos. Knygoje yra šie skyriai: „Bibliotekinė kraštotyra: teorija ir praktika“, „Kraštotyrinė bibliografija: metodika ir praktika“, „Regioninė bibliografija: teorija ir istorija“, „Nacionalinė kraštotyros bibliografija: teorija ir praktika“, taip pat pateikiamas N. M. Maslovos svarbiausių darbų sąrašas, yra asmenvardžių ir geografinė rodyklės.

Краеведческая деятельность библиотек: приоритеты и технологии: (материалы семинара). – Тверь, 2007. – 95, [1] р.

Leidinį „Kraštotyrinė bibliotekų veikla: prioritetai ir technologijos: (seminaro medžiaga)“ parengė ir išleido Rusijos Tverės apskrities A. M. Gorkio universaliosios mokslinės bibliotekos Kraštotyros informacijos centro Mokslinis-metodinis skyrius. Jis skirtas bibliotekų kraštotyrimams ir visiems, besidomintiems kraštotyra. Leidinio įžangoje pabrėžiama, kad kiekvienas straipsnis, įtrauktas į šį rinkinį, yra savaip vertingas. Knygoje yra 8 temos. Kai kurie straipsniai yra aktualūs vietiniams kraštotyrimams, bet yra ir skirtų platesniam skaitytojų ratui. Pvz., spausdinamas filosofo S. N. Korsakovo straipsnis „Kraštotyra – tai kompleksinis žmogaus auklėjimas“, N. V. Romanovos straipsnis „Bibliotekos kraštotyrimo darbo strategija“. Vertingos informacijos galima rasti bibliografo L. V. Paziuko straipsnyje „Kraštotyrių žymių datų kalendorių sudarymas“. Tai išsamios metodinės rekomendacijos, turinčios aiškią struktūrą, jose nuosekliai aprašomas visas darbo procesas, išryškinami pagrindiniai aspektai.

Бібліотэчнае краязнаўства: прастора вялікіх магчымасцей і перспектывы: зборнік навуковых артыкулаў. – Мінск, 2013. – 286, [1] р.: ілюстр., лент.

Mokslinių straipsnių rinkinys baltarusių ir rusų kalbomis „Bibliotekinė kraštotyra: didelių galimybių ir perspektyvų erdvės“ išleistas Minske. Kaip rašoma įžangoje – tai 2012 m. Baltarusijos nacionalinėje bibliotekoje įvykusio tarptautinio mokslinio-praktinio seminaro pranešimai. Šiame seminare be baltarusių dalyvavo ir Lenkijos, Rusijos, Izraelio bibliotekininkai. Rinkinį sudaro 4 dalys: „Kraštotyra kaip bibliotekų veiklos kryptis“, „Kraštotyrimės kolekcijos bibliotekų fonduose“, „Bibliotekų elektroniniai kraštotyros ištekliai“, „Prieigos prie kraštotyros išteklių organizavimas bibliotekose“. Knygoje – 37 straipsniai įvairiomis bibliotekų kraštotyrimės veiklos temomis. Leidinio anotacijoje pažymima, kad jis bus vertingas specialistams, dirbantiems kraštotyros ir regioninės bibliografijos darbu, dėstytojams, studentams.

2023 M. MINĖTINOS DATOS IR SUKAKTYS

Dėl 2023 m. įžymių sukakčių minėjimo galima rasti keletą šaltinių.

Lietuvos Respublikos Seimo

2021 m. birželio 17 d. Nr. XIV-428 nutarime rašoma:

Paskelbti 2023 metus:

- 1) Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų metais;
- 2) Klaipėdos krašto metais;
- 3) Šventojo Juozapato metais.

2022 m. gegužės 24 d. Nr. XIV-1126 rezoliucijoje numatoma

2023 metais minėti:

- Miko Petrausko,
- Mykolo Vaitkaus,
- Vlado Putvinskio-Pūtvio,
- Felicijos Bortkevičienės,
- Marcelės Kubiliūtės,
- Simono Daukanto,
- Jurgio Baltrušaičio,
- Tremtinių ir politinių kalinių,
- Edukacinės komisijos (Apšvietos),
- Vilniaus geto likvidavimo,
- Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio per Atlantą,
- Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto,
- Sovietų Sąjungos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos,
- Jungtinių Amerikos Valstijų Kongreso Kersteno komiteto,
- Aukštaitijos,
- Dzūkijos (Dainavos),
- Žirgo metus.

Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos rekomenduojamas 2019–2023 metais minėtinų Lietuvai reikšmingų įvykių (reiškinių) ir nusipelnusių asmenybių sukakčių sąrašas

2023 m.

Istorinis įvykis:

1. Vilniaus miestui 700 metų [1323 m. sausio 25 d. Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino laiškuose paminėtas Vilnius];
2. 30 metų, kai Rusijos okupacinė kariuomenė išvesta iš Lietuvos [Iš Kenos stoties išvyko paskutinis okupacinės armijos traukinys, o Šeštokų geležinkelio stotis tapo vartais į Europą];
3. Prieš 250 metų įkurta Edukacinė komisija [1773 m. spalio 14 d. Abiejų Tautų Respublikos sprendimu įkurta viena pirmųjų švietimo ministerijų Europoje];
4. 100 metų, kai įvyko Klaipėdos sukilimas, ir kraštas prijungtas prie Lietuvos [1923 m. sausio 15 d.].

Asmenybės jubiliejus:

1. Jurgio Baltrušaičio (1873–1944) 150-osios gimimo metinės [poetas, diplomatas];
2. Felicijos Bortkevičienės-Povickaitės (1873–1945) 150-osios gimimo metinės [XX a. pirmos pusės lietuvių tautinio atgimimo veikėja, Steigiamojo Seimo narė, kairiųjų pažiūrų politikė, aktyviai gynusi moterų ir darbininkijos teises, knygnešė, publicistė];
3. Liudviko Vladislavo Kondratovičiaus (Vladislavo Sirokoplės) (1823–1862) 200-osios gimimo metinės [lenkiškai rašęs Lietuvos poetas];
4. Miko Petrausko (1873–1937) 150-osios gimimo metinės [kompozitorius, chorvedys, dainininkas, pirmosios operos „Birutė“ autorius, vargonininkas].

Parengė Zita Tiukšienė (VAVB)

Leidinį sudarė
Leidinį redagavo

Zita Tiukšienė
Nijolė Sisaitė,
Žydrūnė Tichanavičienė
Mindaugas Masaitis

VILNIAUS APSKRITIES
ADOMO MICKEVIČIAUS
VIEŠOJI BIBLIOTEKA